

Un eivissenc de primera magnitud

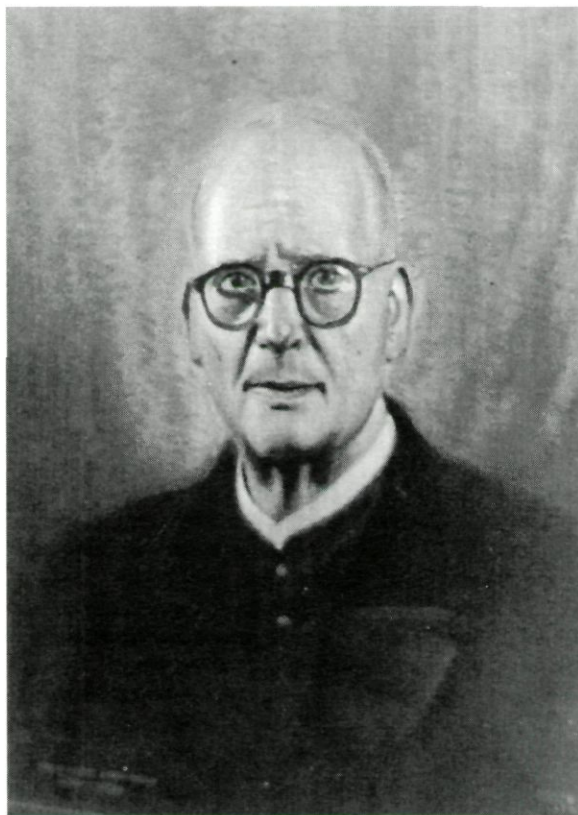
Per Josep Lluís Bofill Mercadé

El dia 7 d'octubre de 1869 nasqué a cas Margalits, parròquia de Sant Jordi, don Vicent Serra Orvay, que va ser sacerdot i rector del Seminari.

Home d'una gran intel·ligència, intervengué en la majoria de les manifestacions culturals que es celebraren a Eivissa dins la primera meitat d'aquest segle. Com a component del clergat diocesà intervengué de forma destacada en l'administració del Bisbat; arribà a ser Vicari Capitular, càrrec que va exercir amb gran eficàcia, ja que va aconseguir que tornàs un bisbe a fer-se càrrec de la direcció de la diòcesi, que era Seu Vacant des de feia molts d'anys. Era també una persona d'una gran sensibilitat: la música, la poesia, l'art en general, l'emocionaven portant el seu esperit a cotes molt elevades. Les llengües clàssiques, les matemàtiques i les ciències eren camps on destacava. Així el trobam aportant la seva col·laboració en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. El Congrés Científic Hispano-

Lusità de l'any 1947 celebrat a Sant Sebastià, també va comptar amb la seva presència i col·laboració. Participà també en reunions de bons llatinistes.

Si bé cada una d'aquestes facetes seria suficient per fer un comentari molt extens, aquest que feim ara el dedicarem només a la seva predilecció per l'astronomia. Veritablement tenia passió per parlar de les estrelles. Va dar diverses conferències exaltant la grandesa de l'univers, va publicar molts escrits a les més prestigioses revistes científiques espanyoles d'aquell temps, especialment a

El protagonista d'aquest article, l'astrònom i canonge Vicent Serra i Orvay.

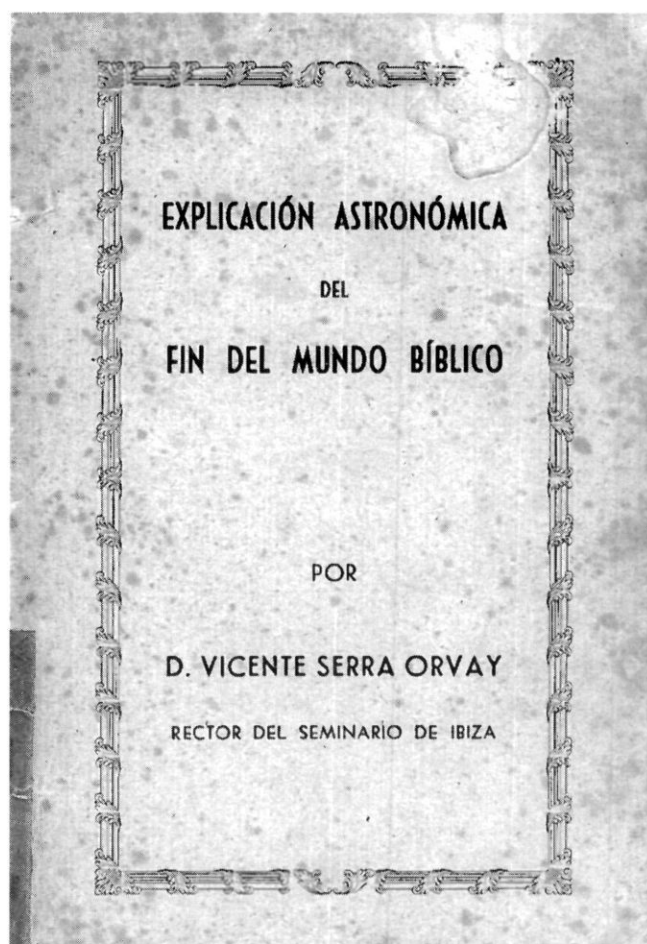
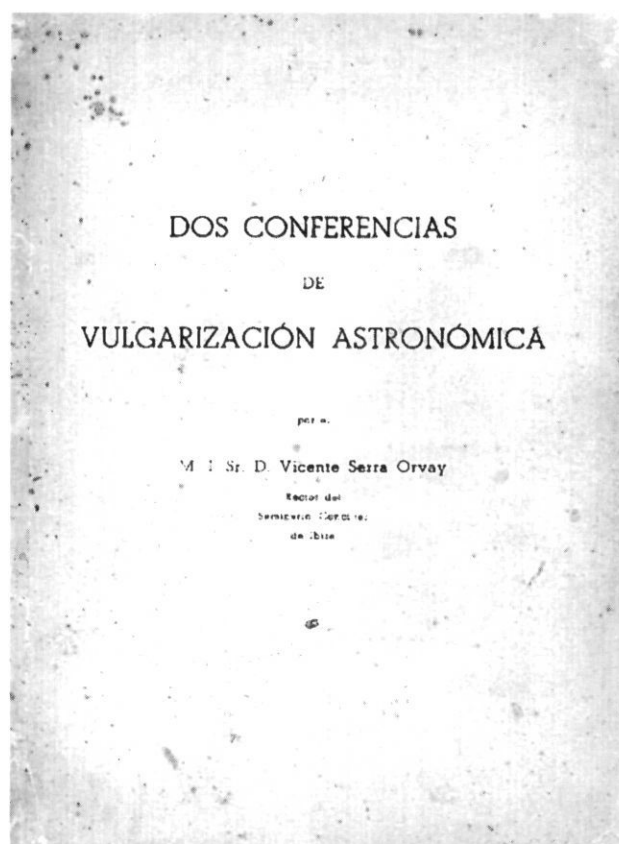
Urania, revista que publicava la Sociedad Astronómica de España y América de la directiva de la qual ell formava part. Podem destacar: *Principales métodos para la determinación de la paralaje solar*, *Sobre diámetros estelares*, *Los límites del cielo* i un llarg etcètera.

El fet de viure a Eivissa amb la dificultat de comunicació d'aquell temps, no li impedia estar al dia de les noves teories i descobertes que anaven apareixent. Mantenien correspondència amb els científics que les exposaven, intercanviant opinions sobre el tema. D'aquí la nombrosa correspondència que rebia.

Record que quan jo era al·lot anava a l'escola preparatòria del Seminari i a mitjan matí arribava el carter i el mestre Don Antoni Vidal ens enviava a un de nosaltres a recollir les cartes per portar-les al rector. Quan la sort em tocava a mi, amb una correguda arribava fins a la porta. Ara pens que ho feia més per estirar les cames, després d'una hora i mitja d'estar assegut, que per no fer esperar el carter. Una vegada recollit el muntet de cartes, les passes es feien més curtes, no tenia tanta pressa i així retardava la tornada a l'aula; pujava a poc a poc l'escala que anava al primer pis, on el rector tenia el seu despatx, i a cada esglaó em retornava mirant els segells. La majoria eren d'en Franco, però, mesclats amb aquests i amb els del "cavallet" n'hi havia sovint alguns que despertaven més la meva curiositat, ja que tenien dibuixos desconeguts i paraules que jo no entenia.

Anys més tard un seminarista que l'havia tractat més de prop, em contava que alguns vespres, després de sopar, si el temps era bo, anaven a la "torreta" a fer la vetlladeta. Allí li feien preguntes assenyalant-li algun dels nombrosos estels i ell els en deia el nom, la distància, la magnitud, etc. Una vegada li preguntaren sobre un estel que en aquell moment no es podia veure perquè es trobava sota l'horitzó. Ell ràpidament va donar un cop d'ull al cel i va dir als presents que es fixassin en un punt arran des Botafoc perquè no tardaria a sortir per allí. Efectivament, als pocs minuts tots

Porta-
des de
dues
publi-
cacions
astro-
nòmi-
ques
de
Serra i
Orvay.

varen poder contemplar la sortida de l'estel i comprovar l'exactitud dels seus coneixements.

Si fa alguns anys en el parlament es va dir que dins el cap del senyor Fraga hi cabia un estat, nosaltres podríem dir que dins el cap de Don Vicent hi cabia el firmament.

Vertaderament l'astronomia era el que més satisfacció li donava. Com ja hem dit, sentia passió quan parlava del cel. Ell mateix ho va dir a l'inici de la conferència que va donar als socis d'Ebusus l'any 1950: "He comès una altra vegada la immodèstia d'acceptar donar una conferència, deixant-me dur pel plaer que em dona parlar de les estrelles".

Com a home religiós que era, va fer una hipòtesi per trobar la manera d'explicar la fi del món bíblica mitjançant fenòmens astronòmics. *Explicación astronómica del fin del mundo bíblico* és el treball que va publicar sobre aquest tema.

La seva afeció era tan forta, que sempre ho relacionava tot amb els cossos celestes. Ho demostra l'article que va publicar a la revista *Studia*, per felicitar Don Antoni Maria Alcover, amb ocasió de l'edi-

ció del seu famós diccionari. En el seu escrit titulat "Astro de verdadero brillo real", fa un paral·lelisme entre la classificació que els astrònoms fan de les estrelles segons la seva resplendor i la categoria humana que donen els treballs d'erudició. Evidentment el senyor Alcover era comparat amb els astres de primera magnitud. Crec que si ara utilitzam la mateixa escala també podríem dir que Don Vicent va ser un eivissenc de primera magnitud.

Aquesta passió pel firmament li devia venir perquè li podia aplicar tot el seu saber matemàtic: fórmules, equacions, càlculs en general eren el seu fort. Quan llegia algun article on hi havia càlculs difícils, no podia evitar la temptació de comprovar-los fins al més mínim detall i escrivia als seus autors notificant-los les possibles errades. Tenia facilitat per resoldre una qüestió difícil sense utilitzar llapis ni paper.

En certa ocasió, va venir a Eivissa un predicador que s'hostatjava al Seminari. Aprofitant la xerradeta que es feia després de sopar, va preguntar, escèpticament, com podia ser que els astrònoms ens di-

guessin quant pesava la Terra i a més amb l'exactitud de què feien gala. Don Vicent va començar a dissertar sobre lleis, distàncies, gravitats, òrbites, etc., i va estar més d'una hora parlant. No se sap si el va convèncer o no, però la veritat fou que l'endemà el predicador comentava pels corredors del Seminari: "Podran els savis pesar tots els mons que vulguin però jo, tornar a preguntar com ho fan, mai més!"

Home d'una gran cordialitat, de tracte alegre i afable, amb el somriure sempre a la boca. Encara ara, quan he assistit a Barcelona a alguna reunió d'aficionats a l'astronomia, n'hi ha hagut algun, naturalment el més vell, que me l'ha recordat amb molta estimació. En les reunions la seva figura, molt alta i corpulenta, destacava sempre entre tothom. Sembla que la naturalesa li donà aquell cos perquè hi cabés el seu gran esperit.

Ens va deixar el 24 de març de 1952, segurament per anar a veure més de prop aquest cel que ell tan bé coneixia i estimava.

JOSEP LLUÍS
BOFILL MERCADÉ